

Indiánfőnök és száz sziget felfedezője volt a budapesti Állatkert alapítója

Ötvenöt éve, elbocult elmével halt meg Xantus János

A szél átvág az üres ketrecek és a kasírozott sziklabarlangok között. Néptelen a tó, recseg a kis fahíd s a ragadozó madarak birodalmában árván zörög a félig leszakadt zománc tábla, rajta a felirással: *köszöli sas.*

Magam baktatok ezen a hűvös márciusi délelőttön az Állatkert körpár sétányain, amikről eltűntek a pálmák és a buffébodék.

Semmi jele sincs a készülődésnek,

amely máskor így, tavasz felé megbizsergeti a pestiek szívét, hogy az első melegebb napon kiránduljanak az Állatkertbe. Még akkor is, ha az ostrom pusztításai következőben mindössze mutatóban maradtak állatkertünkben trópusai állatok.

Erre gondolok és arra, hogy éppen most van ötvenöt esztendeje annak, hogy meghalt Xantus János, a világhírű tudós és utazó, a budapesti Állatkert megalapítója

Honvédfőhadnagy és indiánfőnök

Xantus, a székelyföldi Csíktaplóca községből származott el a dunántúli Erdőcsokonyára. Ősei 1400 körül vándoroltak Magyarországra Görögországból. A tudós Győrben végezte középiskoláit, majd a jogakadémiára iratkozott be. Ekkor azonban már a szabadságharc eszméi lobbantották lángra a fiatalsgot és Xantus is beállt nemzetőrnek. Mint főhadnagy résztvevett a legnagyobb harcokban, majd a szabadságharc bukása után,

elfogták Érsekújvárott és Könygrätzbe vitték fogságba.

innne megszökött, Angliába, majd Amerikába került, ahol sokat nélkülözött, nyomorgott. Viszontagságos körülmények között indiánok közé került, velük együtt élt évekig s az indiánok törzsfőnöküké választották meg.

„Magyar patak” — Arkansasban

Xantus, mint indiánfőnök is tudományos kutatásokat végzett s ezek révén csakhamar megismerték a nevét. Bejárta Texas őserdőt és számos területet ő fedezett fel a világ számára. Az ő fel-

fedezése Arkansasban a „Magyar patak” is. Ez a felfedezése

az őserdők titokzatos vidékén örökölte meg a magyar nép emlékeit.

Később New Orleansban egyetemi tanársággal tüntették ki és 1857-ben a Sierra Nevada területének felmérésére kapott megbízást. Megbízásainak a legteljesebb sikerrel tesz eleget s közben a madarak életét tanulmányozza. Számos, eladdig ismeretlen madárfajta fedezett fel. Nyugtalan vére nem sokáig bírta a tanári életet, átment a tengerészeti mérnökkarhoz s ott nemsokára kapitánynak nevezték ki.

Száz új sziget a Csendes-óceánon

A Csendes-óceán apály és dagály jelenségeit tanulmányozta éveken át. Ez alatt az idő alatt Amerika és Ausztrália között száz új szigetet fedezett fel. Visszatérése után, 1863-ban a tengerészeti minisztérium titkára lett, majd

mexikói konzullá nevezték ki.

Hat esztendővel később a honvágy hazahozta. Húszezer különféle állatot hozott magával. Ekkor már itthon is megbecsült hire volt.

de mindenütt a világon ismerték nevét. Kelet-Ázsiában is járt s onnan értékes gyűjteményeket hozott a Nemzeti Múzeum részére.

Igy született az Állatkert

A budapesti Állatkertet Xantus János húszezer állatból álló adományából kezdték szervezni. Amikor a munka befejeződött és az Állatkert éppen csak arra várt, hogy a nyilvánosság számára megnyissák — mást neveztek ki igazgatónak.

Megbecsülés helyett tehát csalódás várt a kiegyezésben eltespedt, feudális, főúri Magyarországon Xantus Jánosnak. A sok átélt küzdelem, szenvedés, majd

itthon a teljes mellőzés volt az oka annak, hogy a világhírű tudós elméje elborult.

Emberkerülő lett, búskomor s csak akkor élt igazán, amikor Borneo-szigetéről hozott gyűjteményét rendezgette. Így élt teljes visszavonultságban 1894-ben bekövetkezett haláláig.

Az Állatkertet olyan szeretettel és örömmel látogató budapestiek közül vajjon kinek jut eszébe az Állatkert alapítójának, a 48-as honvédhősnek és világhírű tudós-nak neve?

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Indiánfőnök a 100 új sziget felfedezője*

Élt a 48-as Állatkert alapítója

Esti lap

(1)

v. filz.) (Oldal

1944 III/2

Oszályozás

Tárgy

590.06

Hely

Idő

1880.

Személy